

աթոռոց ձեռքէն իրենց սեփական նահանգներէն մին, և այնպիսի մի նահանգ որ պատրիարքութեան կամ եքսարքութեան մը կը հաւատարի: Պէտք է բացատրեն թէ ինչպէս Հռովմայ եպիսկոպոսունք կը յաճ են զայդ բնել առանց կանխաւ Կեսարիոյ կամ Անտիոքայ եպիսկոպոսաց հաւանութիւնը ընդունելու, առանց այդպիսի փոփոխութիւնը վաւերացնող մի որոշման կամ կանոնադրութեան դիմելու, և առանց պատմութեան մէջ այդպիսի մի նշանաւոր գործողութեան հետքը թողլու: Եթէ ձրի և առանց փաստից առաջարկեալ կարծիքները հնար է նոյնչափ դիւրութեամբ ձրիապէս մերժել, որպէս ձրիապէս կը հաստատուին, Հայաստանեայց Կաթողիկոսութեան Հռովմայ աթոռոյն կողմանէ հաստատութիւնը շատ դիւրութեամբ կը մերժուի: Իսկ եթէ ըսեն որ Ս. Սեղբեսարոս Հռովմայ հայրապետն Հայոց Կաթողիկոսական իշխանութիւն տալով բնաւ մէկու մը իրաւանց չէ դադար, այլ միայն ճանչցած և հաստատած է Հայոց աթոռոյն բնական ինքնագլխութիւնը, այն ատեն հարկ կը լինի շնորհման և բարեհաճութեան և պարգևման խօսքերը մէջտեղէ վերցնել, և խոստովանել թէ Հայոց աթոռոյն ինքնագլխութիւնը կամ ազատութիւնը նախնական և սկզբնական բան մի է, և Հռովմայ աթոռոյն ըրածը շնորհել չէ այլ ճանաչել, ինքնագլխութեան պատճառը չէ այլ հետեւանքն է, վերջապէս եղածը ընդունել է և ոչ թ

թղթոյն նպատակն ալ եկեղեցական կամ հոգեւորական խնդիր մը չէր, այլ պարզապէս քաղաքական և դինուորական օգնութիւն խնդրել Պարսից արշաւանաց գէմ: Եղիշէ կը պատմէ. « Եւ իբրեւ յանդիման եղեն մեծի թագաւորին և ընթերցան, զգիր պաղատանաց Հայոց աշխարհին և զյիշատակարանան, նախնեայն, բազում մատեանք ի մէջ եկեալ ընթերցան որ զնոյն ուխտ հաստատութեան ի ներքս ունէին. » (Եղիշէ Գ. էր. 124): Արդ Հայոց թղթոյն նպատակը, և իրենց նպատակին համար կայսեր գիմելնին, և դաշանց թղթոյն Աստանդնուպոլսոյ կայսերական դիւանին մէջ և ոչ թէ Հռովմայ եկեղեցական դիւանին մէջ գտնուիլը, կրկին և կրկին կը հաստատեն և կամրայնեն մեր կարծիքը թէ Հայոց ակնարկած և ի փաստ կոչած դաշինքը քաղաքական դաշնակցութեան հրիտակ էր և ոչ եկեղեցական իրաւասութեան կոնգալ:

Ամեն առթի մէջ Սեղբեսարոսեան շնորհման պաշտպանք պէտք է համոզուին և ընդունին թէ Շահապիւփանու ժողովական թուղթն ոչ մօտէն և ոչ հեռուէն, ոչ ստուգութեամբ և ոչ հաւանականութեամբ չհաստատեր իրենց ենթագրական կարծիքը՝ թէ Հռովմայ հայրապետը եղած լինի Հայոց լնքնագլուխ և ազատ կաթողիկոսութեան ստեղծողը և հաստատողը, մինչ իրենք ալ այդ ժողովական թուղթէն աւելի զօրաւոր վերկ

